

24 [35] 1872

ԽԱՐԻՃԻՑԻ

ՅԻՐԱՆԳՕ-ԱԼՄԱՆԵԱ ՄՈՒՀԱՐԷՊԻՍԻ

Ալմանեանքն էրքեանը հարպ մարի-
ֆէթիլը տէրճ օրունան 1870-1771 է
գատար «Յրանգ օ-Ալմանեա մուհարէ-
պէսի հիքեայէսի» նամ րիսալէտէն եէ-
նիտէն խիւաւս օլունարագ, չու ա-
թիտէն պահարն, կերէք հիքեայէսէ
վէ կերէք բօլիթիգաւս պիր մուգատ-
տէմէ օլմասը ճիհէթլէ, թէրճէմէսինի
ճայիդ կէօրիւնիւր :

Պիրինճի Նաբօլէօնուն թախթտան
տիւլմէսինտէն սօնրա, էվրօպա հիւ-
քիւմէթլէրինի արսմաղա, վէ եէնի-
տէն եէնի իշլէր մէյտանա չըգարմաղա
սէպէպ օլան պիւյիւք մուհարէպէլէր
լալլ օլունմուշար իտէ տէ, մէգքիւր
թարիլիսին պաշլանկըճընտա իհտաս օ-
լունմուշ օլան Վիէննա ահտնամէլէրի,
էվրօպա միլլէթլէրինի մէմնուն իտէ-
մէլլէր իտի :

Ալմանեանքն միւլթիլէի հիւքիւմէթլէ-
րի, ֆէվզ էլատէ ֆէլաթլէրտէն վէ
թէհիլքէլէրտէն տօլաեք, պիր վագըթ
իշին պիրլէրտէ հարէքթ իթմէկէ մէճ-
պուր օլմուշար իտի Ֆադաթ քէնտի-
լէրինի բօլիթիգաւս մարիք օլտուգ-
լարը մէնֆաթլէր մախսուսէլէրի, իս-
թիլլալլէթ մուհարէպէսի վագըթն-
տա մուհարէպէ կիտիլիսին իւզէրինէ
մուլթիլէր պիր թէհասիր ինրա իթմիլ-
լէր տիր էյյէ պիր թէհասիր քի, սուլ-
ահտնամէլէրինի գարարընտան սօնրա
իշլէրէ գաթիէն պիր իտիթամ վիրմիլ
տիր :

Հէր նէ գատար Ալմանեանքն զալիւ
օրտուլարը իրի տէֆա Բարիսէ կիրտի-
լէր իտէ տէ, մաղլուպ Ֆրանսըլլարըն,
Ալմանեանքն գուվլէթսիդ վագըթնտա
մարիք օլտուգլարը Ալմանեա մէմլէ-
քէթլէրինի կերի վէրիլմէսինի ալա
Ֆրանսաւտան թալէպ իթմէթիլէր :

Խայիլ արարտտան պէրու, իւք տէ-
ֆա օլարագ, էճնէպի հիւքիւմէթլէր
նէլտիւտէ, հիւքիւմէթ սըրասընտա
սաեքլմը, վէ քէնտի քեաֆֆէյի հու-
տուլարը աչք օլմուշ օլան Ալմանեա
միլլէթլէրինէ, հէր նէ գատար իթմի-
թագ ալէամէթի գալմամագտա իտի ի-
սէ տէ, մէնֆաթլէր ումուլիլէ տուլ-
կուսու, տէրունի տիլլէրինտէ պուլուն-
մագտա իտի : վէ մէգքիւր տուլկու բօ-
լիթիգաւս նաշի իսթիլուն սաեքլա-
մագ իտի :

Ֆրանսաւտա, ճիւմհուրիլէթ վէ
հիւքիւմէթի միւլթիլէրի պիրի պիր
արքաը սըրա կէլմիլ օլուպ, հիւքիւ-
մէթի միւլթիլէրի վագըթնտա, հիւքիւմ-
ագտա մէլէ իլլօպանքն նըսֆընա հիւքիւ-
թիլմիլ օլտուգլունու ունիլթմամը իտի-
թօյունը վէ Անվէնս նաման մուհարմմա-
հէլէրէ մալիք օլմուշ, վէ Ունիլ թէք-
րարէն գալթ իթմէք հադքընտա դա-
հիպ օլտուգլարը միւլթիլէրի, միւ-
վէրլիլլէր վէ շայիլլէր թարաֆընտան
թաշիլք օլունարագ, պիւթիլուն էհա-
լիսին տէրունիտէ տէվամ իթմէքտէ
օլուպ, մէգքիւր միւլթիլէրին ֆիլիլէն
ինրա օլունմասը, վագըթ մէսէլէսի օլ-
մագ կէօրիւնիւր իտի :

Ահպը հարպիլէճէ աղամէթ քէսպ
իթմիլ օլան պէօյլէ պիր թարիլտէ,
Ֆրանսաւտան տիւլար օլտուգու եարա-
լարըն պիրիլլէր, հէր նէ գատար կէօ-
րիւմէքտէ իտիլէր իտէ տէ, շան ու
շէօհէթլէրի վէ նուֆուլ թէհասիրլէրի
պագը գալմագտա իտիլէր Ֆրանսա, իլմ
ու հիւնէր թարիլլէրտէ իլէրունտէ, մա-
րիլէթ տէ վէնիլլէ, վէ քէնտի աքըլ զան :

Նընճա, մէտէնիլէթ իպրագ իթմէքտէ
պուլունմուշ իքէն, հարպ նէթիլէսին-
տէն պաշգա պիր շէյէ ալա գիւտտէ
իթիպար իթմէքտէ տէյիլ տիր :

Խիլիւնճի Նաբօլէօն տախի, քէն-
տի շէօհէթլէրտա ամճաքըն նամընա
այիտ օլմուշ օլան շան ու շէրէֆիլտէն,
հիւքիւմէթլէր թարիլլէր կիրմէկէ
թաշիլք օլունտուլու էսնտտէ, այնի
էֆընարտէ վէ այնի արդուլէրտէ պու-
լունմագտա իտի : Իմէրաթօրու մէգ-
քիւր, էվրօպանքն գարա գըթասըն-
տա, ինկիլթէրրանքն պիր մուլթիլէթ
արաեքպ, օլ վագըթ իթմիլիպագըլ-
լըգտա օլան Ալմանեաւտա պուլմամաթ-
լը քիլին, գուվլէթլի սուրէթտէ, Գու-
լէ Էնվէֆէքըն, ինկիլթէրրա հադքըն-
տա, իսթիլաթ իլէ ինրա իտէպիլտի :

Խնկիլթէրրա իլէ իթմիլիպագտա պու-
լունմասընտան նաշի, րուսիա իլէ մու-
հարէպէյէ կիրիլտի, մէգքիւր մուհա-
րէպէտէ, րուսիա, սայիր վագըթլար-
տա քէնտիսինի գուրթարմըլ օլան մէ-
մալիլլէրին կէնիլլիլ սէպէպիլ իլէ մաղ-
լուպ օլմուշ տուր :

Ֆրանսըլ օրտուսու, նէֆսի Նաբօլէ-
ոնտան իտարէ օլունարագ, պիր իքի-
նի մուհարէպէտէ իթալեա իլէ իթմի-
թագը օլտուգու իլին, Ալքսթրիաեա
գարըն մուհարէպէ իթմիլ : Մէգքիւր
մուհարէպէ, Ֆրանսաւտան տէյիլ եալը-
նըլ աղամէթ վէ մէմնունիլէթլին մու-
ծիպ օլմուշ տուր, իլլա, սահիճ օլա-
րագ, իթալեանքն գարարտիտէ օլմա-
սըլլա, քէնտիսի չօգ մէմլէքթլէրէ
մալիք պուլունմուշ տուր : վէ իթալեա
հիւքիւմէթի սալիլ մահէլլէրտէ պու-
ղարարըն թագմիլ իլլէմիլ տիր :

Մէգքիւր իքի մուհարէպէլէրտէ,
Ֆրանսա քէնտի գուվլէթի աքըրիլէ-
նիլ եալընըլ պիր գըսմընը մէյտանէ
չըգալմըլ, վէ իքիսինիտէ, Ֆրանսա
հուտուլարընա եադըն հուտուլարը
օլմանէ մէմլէքթլէրէ գարըն ինրա
իթմիլ տիր, վէ ալա պիր պէտպալթ
նէթիլէ, իմէրաթօրուն հալինէ թէհ-
տիտ իտէմէմիլ տիր : Անքն իլին, իւ-
չիւնճի Նաբօլէօն արթըք քէնտիլլէյ
ու նիլէթլէրինէ սահիպ օլապիլտիլին-
տէն սօնրա, քէնտիսինէ բէք եադըն
օլան գօնչուլարը հադքընտա, բօլի-
թիլագա պիր տօսթիլուգ վէ պիր ա-
թըքթլէր բէյտա իթմիլ :

Էլլի սէնէտէն զիւտտէ միւտտէթ-
տէն պէրու, խարիլի պիր տիւլմէսին
Ֆրանսաւտա աեքա պառմաթըլ իլին,
մէմալիլէր մէգքիւր չօգ մէմնուն իտի,
վէ էյիլ պիր իտարէ թաշիլթնտա պու-
լունմուշ օլմասը իլին, մատտի սուրէթ-
տէ, սօն տէրէճէ պիր սէպտէթիլ հա-
լէ մալիք օլմագտա իտի, վէ մէմալի-
քի մէգքիւրտէ եաքըլմըլ օլան կիւզէլ
եալլար վէ մամուր գալմալար սայիլիլ-
տէ, թիւճաթլարըն հալիլ էյիլէ թէպ-
տիլ օլունմուշ իտի, վէ գուլթիլէր ի-
չիլտէ իւզամէթ իտէլլէր տալիլ, բա-
հտիլ վէ թէրադքը, վէ գարաֆէթտէ
պուլունմագտա իտիլէր, վէ Բարիսին
սէրիլիլ ումուլթիլտէ, Ֆրանսա էհա-
լիսինի զէնիլլիլիլ, վէ սալթանաթը
վէ կուսթօսու աշիլքտը կէօրիւնմէք-
տէ իտի, վէ էվրօպա հիւքիւմէթլէր
թիւլլէրիլ իթմէքտէ միստիլիլէթլէն
իլլալլէր իթմէքտէ իտիլէր, վէ իմէր-
աթօրուն երլ պաշը կիւնէլլէրտէ ի-
րատ իլլէտիլիլ նալթգալընտա պէօյիլք
պիր շէյ իթմէք ալէամէթի պուլուն-
մագտա իտի, վէ էյիլ տիրթօմաթ օ-
լանլար, իւչիւնճի Նաբօլէօնուն, տիւն-
եա բօլիթիլագաը հալիլ իւզէրինէ պէ-
եան իթմիլիլ գընտալարըն տիլիլէրիլ
իտի :

Ֆրանսաւտան մէգքիւր հալինէ պիլ
մուհարէպէլէ, Ալմանեանքն հալի բէք
սաքիլ իտի : զիրա Ալմանեա, Ալվիթ-
րիանքն վէ Բուսիանքն պէյիլտէ օ-
լան հասէտիլտէն նաշի, խարիլտէն
ալա պիր շէյ եաքամաղ իտի : Խու-
սուսա քի, Բուսիա, պիր վագըթ,
քէնտի գօնչուլարըն էն քիւչիլիլ,
եանի Ալվիթրիա իլէ պիլգալուր սուլ-
իթմէկէ մէհպուր իտի :

Մէգքիւր պիրպիրլէրինէ բագիպ ի-
քի պիրիլք հիւքիւմէթլէրին մապէյն-
լէրինտէ իթմիլիպագ բէյտա օլմանե-
նա, վէ եալիտ անլէրտէն պիրիլին
եէքտիլլէրինէ քեալիլէն իթալթ իթ-
մէյիլնէ, Ալմանեանքն ալա բօլիլի-
գաւս պիր թէհասիր օլմագ իտի :

Ոլ սէպէպտէն ճանիմարգ աեք գարըն
պիր ումուլի մուհարէպէ իլին, մէգքիւր
իքի հիւքիւմէթլէրին իթմիլիպագա-
թա պիր մէսէլէ սըրասընա կիրմիլ օլտու-
լունտան, Ալվիթրիանքն վէ Բուսիա-
նքն պիրպիրլէրինէ գարըն ինրա իթ-
տիլլէրի մուհարէպէլէն, Ֆրանսա ի-
չին աղըր օլաւագընա ալա չիւքէ
եօգ իտի : վագաա, մէգքիւր իքի պիւ-
լիլք հիւքիւմէթլէրին, սայլիլ այնի
գուվլէթէ մալիք օլմագա հադքըլլը-
լար կէօրիլպ, պիրպիրլէրինի թէլէֆ
իթմէլլէրինէ պէլլէնիլէպիլիլ իտի, վէ
պուլունտա իտի սայիր պիր հիւքիւմէ-
թիլ թէվաասիլթ եալլա միւտալլէլ
իթմէսինէ սէպէպիլլէթ վիրէճէկի ա-
չիլքալ իտի, ֆագաթ Ալքսթրիանքն
պէօյլէ թէլ վէ պէօյլէ թէքմիլ սու-
րէթտէ պուլունմագընա կիւվէնիլմէ-
միլ իտի :

Մէգքիւր վագա, Մէքիլգանքն աղ
թէհիլքէլլէ մուհարէպէսինտէն հէնուգ
գուրթուլմուշ իքէն, իմէրաթօր գա-
պիլնէթօսունա ալա խօշ կէօրիւնմէտի,
վէ տէյիլ եալընըլ Ֆրանսաւտան թէտ-
պիրլէրինի լալլ իթմիլ, իլլա աշիլքտը
սուրէթտէ, անքն թէքիլլիլիլ ճէսիլ
սագաթլէրին կիրիլթիլ իթմիլ իտի
տէյիլ Ֆրանսաւտան մալլուպ օլունմա-
սընը կէօրտիլքտէն սօնրա, թէքրար
անքն շէրէֆիլնէ քիլ կէլմէմիլ տիր ա-
մէքտէ օլան էհնէպիլլէր կէօլիլնէ, տէ-
յիլ հադքագթի հալի իշիթմէքտէն
մահարմ օլմուշ օլան Ֆրանսըլ միլլէ-
թիլին կէօլիլնէ, իլլա արիլթ իմէրա-
թօրուն վէ քէնտիլլէր բէք մէվիլիլ միւս-
թէլարլարըն կէօլիլնէ ալա խօշ կէօ-
րիւնմէմիլ տիր :

Ալմանեալլարըն տախիլիլ մուհարէ-
պէսինտէն նաշի, Պէլլիլգաւս վէ իլլէ
մէմլէքթլէրինէ մալիք օլմագլըք իւ-
միլիլէ գալիլ օլան Ֆրանսըլլար, Բ-
րուսիա գըրալընը ինտաթ օլուպ, Ալ-
մանեանքն պիր քէօյիլնիլ տալիլ պաշ-
գապըն թէք իթմէք իսթմէլլէլէլիլ-
նի սայլիլ տուլմամըլլար իտի : Ալման-
եանքն, քէնտի պաշընա կէլէն շէյլէրի
քէնտի էլի իլլէ սըրասընա գօլմագլըք
իտաւասը, Ֆրանսըլլար իլլին անլա-
չըլմաղ պիր շէյ իտի, վէ հէր նէ գա-
տար Վատթօլանքն ալաղ ինթիլգաթըն
իսթիլլէր իտիլլիլ տէ, Վատթօլանք
մուհաֆաղ իթմէք իլլին ալալլ պիր շէյ
եաքամալլար իտի :

Ֆրանսըլլարըն խօտթէսինտիլիլին
մէմնուն իթմէք իլլին, Լիւքսէնպուրիլ
մէսէլլէսինի մէյտանէ չըգարտըլար
ֆագաթ, քէնտիլլէր շան ու շէրէֆիլնէ
րուլսաթ վիրէճէկիլնէ գատար պիր
միւտտէթ իլլին, սուլլ միլգալէսինի
ալաղ իթմէքտէ օլան Բուսիա, պու-
պապտէ գիւտտէսիլլէր ալալլանէ տալ-
լանքպ, հէր նէ գատար Լիւքսէնպուր-
իլուն լալլէսինէ գարըն մուհաֆըլ ա-
սաքիլ նիլն չիւքէլիլ հուգուլունու :

միւպապտէլէ իթմիլ իտէ տէ, պէօյլէ պիր
տիրթօմաթ շան նէթիլլէլնէ Ֆրանսըլլա-
րա քեաֆիլ օլմամասը իլլին, օլգատար
գիւտտէ գըլմէթի օլմանեա պիր գօն-
չունուն սիլաճ շէրէֆիլնէ պիր հադա-
րէթ կիպի սաեքլմըլ օլտու, վէ իմ-
բէրաթօր տալիլ, պու պապտէ ինթի-
գամալմագ իլլին, անիտէ իլանք հարպ
իթմիլ :

Ոլ էսնտտէ, Շիմալի Ալմանեա գուվ-
վէթլէլնէքտէ վէ Մէն չալընտան էօ-
թէյէ տալիլ թէհասիր բէյտա իթմէք-
տէ պուլունմուշ օլտուլունտան, շէ-
նուպի Ալմանեանքն, Ֆրանսա հադ-
քընտա գաննը սուրէթտէ օլան հիւնի
թէվէճէկիլլէրինի գաղանմաղա թամ-
վագթը իտի վէ պուտա տէյիլ քի Ֆր-
անսըլլարըն ֆիւթմուհաթը հադքըն-
տա չիւքէ վար իտի, իլլա պու իշ
հիւքիւմաթ իլլին պիր գարար իտի Պու-
պապտէ ինրա օլունան մուլթիլլէթ
թէհտիտ իտիլիլ պիր էլէյէլէթ կէօս-
թէրալ, վէ օրտունտէն պիր գըսմը
տալիլ, քէնտի խօշնուլթուլունտու
գահիրէ չըգարմագ իլլին, ումուլի
գուրաւտան ֆայիլտէլլէն օլմուշ տուր :

Պու քէյիլլէթլէրտէ, իմէրաթօր
միւտաւտէ իթմէլլէլլէ պօրմու օլմանքն
զանն իտիլ, քէնտիսինէ միւլթիլլէթ
սըրքիլարտան միւլթիլլէրար ինթի-
լապ իթմիլ : ֆագաթ, իւչիւնճի Նա-
բօլէօն հէր նէ գատար սօլ թարաֆ
մէպուսլարընա զիւտտէ հիւքիւմէթ իթ-
տի իտէ տէ պու ճիհէթլէ քեաֆֆէյի
վագթըլարըն թէքիլլէլլէլ էյյէլլէ թաս-
տիլ իթմէքտէ տիրլէր քի, էն զիւտ-
տէ էլիլ էֆըրաթ սէրպէլթ օլուպ
մուլթիլլէթ ֆըրգատան օլան պիր ալալլ
վիւքէլա իլալի, Նաբօլէօնուն իթմիլի
հիւքիւմէթլէրտէն զիւտտէ հիւքիւմէթ իթ-
մէք իսթմէլլէրինի կէօլլէրիլ էօնիլն-
տէ ագիլա մալլէրաւտան պիր քիւն-
տիր, վէ տալիլ ֆըրգալար կիւնտէն
կիւնէ չօղալարընտան, խարիլտէն
պիր հիւքիւմէթլէր միւտալլէլլէ իթմէ-
սիլ, չօգ տէֆա թէքիլլէլլէլ կէօրիլ-
միւլ օլտուլունտան, սօն թէտպիր տէ-
յու գապուլ օլունտու :

Պիր մէմլէքթ իլլին, գուվլէթօիլ
պիր հիւքիւմաթ օլմագլըքտան զիւտ-
տէ սէֆիլլէլ օլմագ, իմէրաթօրուն
վէ քէնտի սիլալլէսինիլ հիւքիւմէթի,
Ֆրանսըլ միլլէթլէրին շան ու շէրէֆիլ
թէհիլքտէ օլմուշ օլտուլունտու կէօս-
թէրէն էլիլ էֆըրաթ սէրպէլթ ֆըր-
գալարըն տէսիլլէրիլ իլլէ, մէսէլլէ սը-
րասընա կէլմիլ կէօրիլնիլ իտի :

Վիւքէլար տալիլ, քէնտիլլէրինի
մուհաֆաղ իթմէք իլլին, մէգքիւր
ֆըրգալարտան իսթիլլէր օլմագլըքտան
պաշգա պիր շէյ եաքամալադալարը-
նը ֆէհմ իթմիլլէր : հիւքիւմէթ, հէր
ճիհէթլէ, էէնի վէ պէօյիլք պիր նէ-
թիլլէլլէ միւլթիլլէլ պուլունմագտա օլ-
տուլունտան, օլ էսնտտէ հէր քէս իւ-
զէրինտէ կէօրիլլէլքտէ օլան տուլկու-
լարա նէգալէն, Բուսիա իլլէ, մէմլէ-
քէթլին իլլինտէ զիւտտէ ագա պուլա-
նագ օլան պիր մուհարէպէ իլան իթ-
մէկէ գարար վիրտիլլինտէն, իսրանեա
թալիլլէրա գուրու իթմէք մէսէլլէսին-
տէ պիր պէհտէ պուլարագ, հիւքիւ-
մէթի մէգքիւրլէլլէ գալըն իլանք հարպ
իթմիլ :

ԱՄԱՆԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալթատա բէնճէլլիլ րաղարնտա
Ն. 29 իրիլ խոնընտա